

LAUSUNTO

Helsinki, 24.8.2018

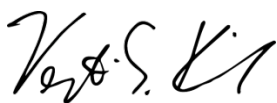
ULKOMINISTERIÖ

Asia: YK; Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva kansainvälinen yleissopimus (CEDAW); Luonnos Suomen kahdeksanneksi määräaikaisraportiksi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 226 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä yli 70 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Kirsi Marttinen, kirsi.marttinen@soste.fi, 050 531 4244

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

LAUSUNTO

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry kiittää mahdollisuudesta jättää kommenttinsa Suomen valtion 8. CEDAW-raportin luonnoksesta. Käsittelyjärjestys noudattaa raporttiluonnoksen käsittelyjärjestystä ja numerointia.

ARTIKLAT 1 JA 2

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien luonnokset

(kohta 7) Kohdassa mainitaan, että ”Tasa-arvolain mukaisesti viranomaisten tulee arvioida kaikkea toimintaansa sukupuolten näkökulmasta ja luoda toimintatavat tasa-arvon edistämiseksi.” On syytä mainita, että esimerkiksi nykyisen hallitusohjelman tai tämän hallituskauden valtion talousarvioiden sukupuolivaikutusten arviointia ei ole tehty. Lisäksi sovittelusta mainittaessa on hyvä tarkentaa, että kyseisessä kohdassa viitataan juuri syrjintätapausten sovitteluun.

(kohta 9) CEDAW-toimikunnan vuonna 2014 antamissa suosituksissa on mainittu riittävät teknologiset, taloudelliset ja inhimilliset resurssit tasa-arvon edistämiseksi toimiville instituutioille. Raportissa ei ole käsitelty asiaa. Tasa-arvolain valvonta kuuluu tasa-arvovaltuutetulle, jonka resurssit ovat puutteelliset. Esimerkiksi Ruotsissa tasa-arvovaltuutetun toimistossa on Suomeen verrattuna kymmenkertaiset resurssit.

ARTIKLA 3

Hallitusohjelmat

(kohta 43) Raportissa mainittu ”Hallitusohjelma 2015–2019 painottaa tasa-arvoa Suomen vahvuutena” on ristiriidassa sen kanssa, että hallitusohjelmassa ei mainita mitään toimenpiteitä tasa-arvon edistämiseksi, Suomen vain todetaan olevan tasa-arvoinen maa.

ARTIKLA 5

Naisiin kohdistuva väkivalta

Sovittelu

(kohta 72) Raportissa mainitaan, että ”Sovittelun käyttö naisiin kohdistuvan väkivallan sekä lähisuhde- ja perheväkivaltatapauksissa on aina vapaaehtoista” ja ”ainoastaan poliisi tai syyttäjä voi ohjata lähisuhteessa tapahtuneita rikoksia sovitteluun”. Tästä huolimatta, THL:n tilastojen¹ perusteella, on todettava, että sovittelun käyttö lähisuhdeväkivaltatapauksissa on huolestuttavasti laajentunut. THL:n tilastot on syytä lisätä raporttiin. CEDAW-komitea sekä useat kansalaisjärjestöt ovat toistuvasti vaatineet sovittelun käytön lopettamista lähisuhdeväkivaltatapauksissa, sillä lähisuhdeväkivallan uhri ei ole koskaan sovittelutilanteessa tasavertaisessa asemassa tekijän kanssa. Kansalaisjärjestöt ovat toistuvasti tuoneet esille, että lähisuhdeväkivallan sovittelu ole hyväksyttävää, jos se johtaa rikoksen mitätöintiin, syyttämättäjättämiseen tai rangaistustason laskemiseen ja lähisuhdeväkivallan uhrille on kerrottava, että hänellä on oikeus kieltäytyä sovittelusta. On toivottavaa, että hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa mainittu arvio sovittelun käytöstä tuo uutta tietoa käytännöistä, ja ne voidaan raportoida CEDAW-toimikunnalle. Tällä hetkellä tilastotiedot sovittelua koskien ovat puutteellisia kaikilta osin.

¹ THL: Rikos- ja riita-asioiden sovittelu 2013, 2014, 2016

Sukuelinten silpominen

(kohdat 77-82) Raportissa mainitaan (kohta 49), että Kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma 2017–2019 tunnistaa naisten sukuelinten silpomisen erilliskriminalisointitarpeen. Raportti mainitsee muut toimenpiteet silpomisen ehkäisyksi, mutta lainsäädäntöhanke ei ole edennyt. Muissa pohjoismaissa ympärileikkaus mainitaan erikseen laissa, Suomessa sen nähdään olevan väkivallan muoto, joka kuuluu rikoslain piiriin. Oikeusministeri on myös tälläkin hallituskaudella todennut, että Suomi ei tarvitse erillislakia. Huolestuttavaa on mm. se, että viranomaisilla ei ole kuitenkaan täsmällistä kuvaa silpomistapausten määrästä, sillä esimerkiksi lastensuojeluilmoituksia ei rekisteröidä sen perusteella, mitä ne koskevat.

Tukipalvelut

(kohdat 83-85): Raportissa mainitaan, että turvakotipaikkojen määrä on Suomessa noussut merkittävästi (perhepaikkojen määrä noussut 117:sta 159 paikkaan), mutta ei mainita sitä, että turvakotipaikkojen määrä ei edelleenkään täytä Istanbulin sopimuksen velvoitteita. Euroopan neuvoston laskennallisena ohjeena on, että turvakotipaikkoja tulisi olla yksi jokaista 10 000 asukasta kohti. Suosituksen mukaan Suomessa tulisi olla 550 turvakotipaikkaa. Lisäksi Istanbulin sopimuksen artikla 19:n mukainen saatavilla olevia palveluja koskeva tiedottaminen edellyttää, että palvelut ovat välittömästi ja esteettömästi saavutettavissa. Tämä ei tällä hetkellä vielä toteudu, sillä mm. Ensi- ja turvakotien liiton tilastojen mukaan vuoden 2017 aikana turvakodeista on jouduttu käännättämän satoja asiakkaita muiden paikkakuntien turvakoteihin.

Stereotypiat ja haitalliset käytännöt

Vihapuhe

(kohdat 95-100): Komitean loppupäätelmissä on maininta, että Suomen valtion on syytä vahvistaa toimenpiteitä, joilla torjutaan etnisiin vähemmistöihin sekä muuta naisiin ja tyttöihin mediassa ja internetissä kohdistuvaa vihapuhetta. Tasa-arvobarometrissä 2017² tutkittiin vihapuhetta, jonka tulokset on syytä raportoida. Tasa-arvobarometrin mukaan sukupuoleen liittyvää vihapuhetta oli kokenut 15 prosenttia naisista ja 8 prosenttia miehistä. Raportissa mainitaan, että oikeusministeriö julkaisi maaliskuussa 2016 selvityksen eri vähemmistöryhmiin kohdistuvasta vihapuheesta ja häirinnästä. Lisäksi loppuvuodesta 2016 julkaistiin Vihapuheiden ja -rikosten torjuntaan liittyvän toimintasuunnitelman valmistelua koskevan työryhmän loppuraportti³, joka ei kuitenkaan käsittele vihapuheen sukupuolittunutta luonnetta millään tapaa. Tämä on hämmästyttävää, sillä CEDAW-komitea on peräänkuuluttanut toimenpiteitä, ja poliisi on itsekin todennut, että esim. Suomessa syyttäjälle menneistä netin viharikoksista noin kolmessa neljäsosassa uhrina on nainen. Missään Pohjoismaassa sukupuolta ei katsota viharikosten perusteella ja asiantuntijat ovatkin todenneet, että oikeusturva (Pohjoismaissa) on heikompi verkkovihaa ja uhkailua kohdanneille naisille⁴.

² https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160920/STM_08_2018_Tasa-arvobarometri%202017_net.pdf?sequence=4&isAllowed=y

³ https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/55559_53788_Vihapuheiden_tehostettu_torjunta_raportti.pdf?c6106bf1ae75d488

⁴ <http://www.nikk.no/publikationer/hat-och-hot-pa-natet/>

ARTIKLA 6

Ihmiskauppa – Auttamisjärjestelmä

Raportissa viitataan vuonna 2018 ilmestyneeseen selvitykseen ihmiskaupan uhrien auttamista koskevan lainsäädännön toimivuudesta, mutta raportti ei nosta esille lainkaan ihmiskaupan uhrien palautuksiin liittyvää ongelmatiikkaa. Selvityksen mukaan⁵ turvallisen paluun tukeminen ei monissa raportoiduissa tapauksissa ole toteutunut, koska palautus on tehty nopealla aikataululla. Lisäksi ihmisiä palautetaan maihin, joissa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmät eivät toimi tai heitä palautetaan maihin, joissa heillä on vaara joutua uudelleen ihmiskaupan uhriksi⁶. Suuri osa näistä uhreista on seksityöhön pakotettuja naisia. Palautuskysymysten ongelmat on syytä nostaa raporttiin mukaan.

ARTIKLA 10

Koulutus

(kohta 148) Kohdassa mainitaan, että Suomessa opetus on sukupuolitetietoista ja Tasa-arvobarometrin mukaan tasa-arvo toteutuu oppilaitoksissa hyvin. Tähän olisi hyvä lisätä, että kolmannes opiskelijoista oli sitä mieltä, että oppilaitoksen oppimateriaaleissa esiintyy oletuksia siitä, että naisten tai tyttöjen ja miesten tai poikien tulee olla tietynlaisia. Lisäksi vain 14% kaikista päätoimisista opiskelijoista tiesi oppilaitoksensa tasa-arvosuunnitelman olemassaolosta.

ARTIKLA 11

Työelämän tasa-arvo

(kohta 157) Raportissa mainitaan, että ” Työurien sukupuolenmukaisen segregaaation lieventämisessä on edetty muun muassa työ- ja elinkeinopalveluissa”, mutta ei kerrota, että miten tai miten sitä on mitattu. Sama koskee kohtaa 160, raporttiin olisi hyvä avata, miten segregaaation lieventäminen on tapahtunut ja miten sitä on mitattu.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus

(kohta 168) Sote-uudistusten näkökulmat puuttuvat raportista vielä kokonaan. Raporttiin olisi hyvä nostaa esim. Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan esiin nostamia näkökulmia⁷ sote-uudistuksesta:

- Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen henkilöstövaikutukset ovat laajat, ja kohdistuvat erityisesti naisiin, jotka muodostavat noin 90 % sote-alan henkilöstöstä.
- Asiakkaiden mahdollisuus vaihtaa määräajoin palvelujen tuottajaa voi luoda pysyvien työsuhteiden sijaan aiempaa enemmän epätyypillisiä työsuhteita. Epätyypilliset ja erityisesti määräaikaiset työsuhteet kasautuvat jo nykyisin enemmän naisille.

⁵ https://tietokayttoon.fi/documents/10616/6354562/24-2018-Tuntematon+tulevaisuus_selvitys+ihmiskaupan+uhrien+auttamista+koskevasta+lains%C3%A4%C3%A4d%C3%A4nn%C3%B6sta.pdf/104f21a0-73b1-4119-8094-6a45d5971489?version=1.0

⁶ <https://www.riku.fi/fi/tiedotteet/ihmiskaupan+uhreja+ei+tule+palauttaa+ihmisarvoa+loukkaaviin+olosuhteisiin>

⁷ <https://tane.fi/lausunnot>

- Valtaosa (98 %) sote-alan yrityksistä on pieniä yrityksiä, ja suurin osa sote-yrittäjistä on naisia. Uudistuksella voi olla merkittäviä vaikutuksia naisvaltaisiin sote-alan pien- ja mikroyrityksiin ja sitä kautta naisten työllistymiseen ja toimeentuloon.

Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen

(Kohdat 155-157) Raportissa ei mainita tällä hallituskaudella tehtyjä päätöksiä, joilla on ollut vaikutuksia työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen. Subjektiviisen päivähoito-oikeuden rajaus heikentää mm. työnhakua, ja osuu erityisesti yhden vanhemman perheisiin, joissa työttömyys on yli kaksi kertaa muuta väestöä korkeampaa. Uusi sosiaalihuoltolaki 2015 toi lapsiperheille subjektiviisen oikeuden saada välttämätöntä apua kunnan kotipalveluista, mutta resurssit vaihtelevat kunnittain. Myös subjektiviisen päivähoito-oikeuden osalta tilanne on epätasa-arvoinen, sillä osa kunnista on ottanut rajoitukset käyttöön, osa ei.

Lisäksi raportissa olisi hyvä mainita, että naisilla on miehiä enemmän osa- ja määräaikaisia työsuhteita. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan vuonna 2017 osa-aikaisesti työskenteli 21% naisista (miehet 10%) ja vastentahtoisesti osa-aikaista työtä tekevästä palkansaajista naisten osuus oli 70,2%. Naisilla yleisin syy työskennellä osa-aikaisesti oli kokoaikatyön puute.

Yleissopimuksen näkyvyys

180-181. Cedaw-sopimus tunnetaan edelleen varsin huonosti, ja sopimuksen nk. valinnainen pöytäkirja, johon sisältyy yksilövalitusmenetelmä – vielä huonommin. Yksilövalitusmenetelmää ei käytetä, koska sitä ei tunneta. Maininta tästä on syytä lisätä raporttiin.

ARTIKLA 12

Terveyden edistäminen

Cedaw-komitea nostaa (loppupäätelmät, kohta 28-29) esille huolen naisten ja tyttöjen masennuksen, syömishäiriöt, päihdeongelmat ja alkoholin aiheuttamat sairaudet. Raportissa ei ole näistä vielä mainintaa. Naisten alkoholinkäyttö on moninkertaistanut viime vuosikymmenten aikana, mutta naiset hakevat apua päihteiden käyttöön miehiä harvemmin⁸, eikä erityisesti naisille suunnattuja päihdepalveluja ei ole tarjolla kattavasti.

Seksuaali- ja lisääntymisterveys

Raportista puuttuvat maininnat seksuaali- ja lisääntymisterveyden osalta. Raskaudenkeskeytysten määrä on ollut jo pitkään laskussa, mutta abortit kasautuvat yhä enemmän matalasti koulutetuille ja pienituloisille. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL on suositellut maksutonta ehkäisyä nuorille jo pitkään⁹, mutta se on toteutettu vasta n. 35 kunnassa. Lisäksi 20-25-vuotiaille tehdään eniten abortteja, mutta ehkäisyn maksuttomuus ei useinkaan ulotu heihin. Ehkäisyn hintataso, sekä se, että kaikissa kunnissa ei ole maksutonta ehkäisyä tarjolla, asettaa nuoret eriarvoiseen asemaan.

⁸ <https://www.duodecimlehti.fi/api/pdf/duo13545>

⁹ <https://blogi.thl.fi/ilmainen-ehkaisy-vahentaa-teiniraskauksia/>